

Mandwerk

Al eeuwenlang gebruiken mensen natuurlijke materialen als ondergrond voor bloemwerk. Erg bekend zijn de grote *biedermeiermanden*. Ook op foto's van jubilerende verenigingen of andere feestelijke groepsfoto's uit de jaren 20 en 30 zie je vaak bloemwerk in manden. Een mand heeft een heel natuurlijke uitstraling en past daardoor goed bij bloemwerk. Een groot probleem is altijd geweest dat manden *niet waterdicht* zijn. Vroeger werd dat opgelost door vetvrij papier in de mand te doen. Later werd er vaak blik of glas gebruikt. Tegenwoordig is een voordelige en lichte kunststof pot een mooi alternatief. Veel bekender zijn echter de mandjes met een kant-en-klare voering van plastic. Maar het gevaar van lekkage door gaatjes in het plastic blijft ook daarbij een probleem. Het mandwerk dat wij nu gebruiken, wordt vervaardigd over de hele wereld. Soms zijn de gebruikte materialen bekend, maar er zijn zo veel verwerkbare materialen dat het onmogelijk is alles te kennen. Toch is het wel belangrijk dat je weet welk materiaal is gebruikt. Want alleen dan kun je iets zinnigs zeggen over de eigenschappen van het product.

Vervaardiging van manden

In Nederland liggen de arbeidskosten hoog. Daarom vindt de productie van de arbeidsintensieve manden vaak plaats in landen met goedkope arbeidskrachten. Toch worden er in Nederland nog steeds manden gevlochten. Je komt ze vaak tegen op braderieën of bij presentaties van oude ambachten. De mandenvlechters gebruiken meestal Hollandse materialen. Hun producten kom je in bijna elk huishouden tegen: de hondenmand, de wasmand, het mandje voor op de fiets, enzovoort.

Wilgentenen

Voor het vlechten van manden zijn de twijgen van de Salix (de wilg) zeer geschikt. Deze zogenaamde wilgentenen (ook wel *griendhout* genoemd) worden speciaal voor het vlechtwerk gekweekt. Van deze wilgentenen kunnen verschillende uitvoeringen voor manden worden gebruikt.

<i>Bufteen</i>	Om deze wilgenteen te krijgen moet je haar na het afsnijden 24 uur koken en daarna schillen. De teen krijgt dan een roodbruine kleur. Je ziet bufteen mandjes vaak aan de fiets hangen of als hondenmand of leeuroman.
<i>Grauwe teen</i>	Dit is de wilgenteen in haar oorspronkelijke staat, met de bast er nog omheen. Ze wordt afgesneden en verwerkt. Grauwe teen wordt vaak gebruikt voor aardappelmanden, eendenfuiken en dergelijke.
<i>Witte teen</i>	Dit is een geschilde wilgenteen. Als je de afgesneden grauwe teen op water zet, wordt de bast week. Die kun je er dan gemakkelijk afhalen met een schilijzer of schilmachine. Een bekend product dat van witte teen wordt gemaakt, is de ouderwetse (en nu weer populaire) wasmand.

Figuur 1-43: Verschillende soorten teen: a. bufteen, b. grauwe teen en c. witte teen.

Geïmporteerd mandwerk

Bij de productie van mandwerk, maar ook van andere producten, in zogenaamde lagelonenlanden kunnen *misstanden* als kinderarbeid en andere vormen van uitbuiting voorkomen. Om dat tegen te gaan controleren westerse organisaties steeds vaker de herkomst van hun producten en de omstandigheden waaronder deze worden gemaakt. Max Havelaar is zo'n organisatie die bananen, koffie en chocola verkoopt. Je kunt producten van Max Havelaar kopen bij de supermarkt. Ze zijn herkenbaar aan een speciaal logo. Andere producten kun je kopen in zogenaamde fair-trade winkels. Vaak betaal je wat meer dan in andere winkels, maar je weet dan wel zeker dat er van misstanden geen sprake is en dat de vlechters een eerlijke prijs voor hun producten hebben gekregen.

Soms zie je *gekleurd mandwerk*. De kleur kan worden bereikt door ze direct te verven, maar ook door de materialen eerst te bleken en ze daarna in een kleurbad te leggen.

Zoals al opgemerkt zijn de geïmporteerde manden niet altijd van herkenbare *materialen* gemaakt. De volgende materialen kunnen we wel onderscheiden:

<i>Rotan</i>	De stengel van een liaanachtige, klimmende palmsoort (<i>Calamus siphomaspathus</i>). Komt veel voor in Indonesië. Hiervan worden de bekende tuinstoelen en andere meubels gemaakt.
<i>Bamboe</i>	Een zeer snel groeiende grassoort met houtachtige stengels. Je kunt bamboe als stengel verwerken, maar ook in gespleten vorm. Bekend zijn de bamboestokken die bij grote planten als steun dienen.
<i>Raffia</i>	Wordt gemaakt van de bladvezels van de Raffiapalm. Raffia wordt gebruikt als versiering en als hulpmiddel bij het inpakken.
<i>Kokosvezel</i>	Komt van de bladvoet van de bladeren van de kokospalm. Het materiaal wordt gedroogd en daarna verwerkt. Je kunt het gebruiken bij de verwerking van droogbloemen.

Ten slotte zijn er nog andere materialen uit Europa waar je mandjes van kunt maken, zoals:

Lavendel en Caluna (heide)	Hiervan worden vaak mandjes gemaakt, waarin ook nog de bloemen (in gedroogde vorm) te herkennen zijn.
Berk	De bast kun je in combinatie met takken verwerken tot mandjes.
Brem, maïsblad en dergelijke	Deze materialen kunnen ook worden toegepast.

Vragen

In de verkoopprijs staat een mand die van roodbruine wilgentenen gemaakt is. Welke teensoort is hiervoor gebruikt: buffteen, grauwe teen of witte teen?

Naast allerlei teensoorten uit Nederland of elders uit Europa worden er ook veel ondergronden gemaakt van producten buiten Europa. Welke?